בסוד שיח

להחפלל עם "העבריינים"

אני מודה שמעולם לא התעמקתי במשפט שבכותרת. על איזה עבריינים ברזוק מדובר בפתח תפילת "כל נדרי", ומי דוע צריך להתיר להתפלל עימהם, ומה הן ברזוק העבירות שהופכות את האדם היהודי לעבריין. בנעוריי התייחסתי כאל עבריינים לכל אותם חילוניים שבאו לתפילת "כל נדרי", ו"נעילה", שהרי חובשי הכיפות כולם צדיקים מופלגים, תרק חלקם אולי עם עבירות קלילות. גם לא שאלתי את עצמי מדוע בעצם אין מתירים להתפלל עם העבריינים בכל תפילה רגילה בימי החול. למשל, אותם אלה שבאים רק לומר "קדיש".

ובכל מקרה ככל שגדל מספרם של הקרויים חילוניים הבאים לתפילות

ראש־השנה ויום־הכיפורים, מעורר הדבר שמחה רבה אצל שומרי המצוות. ואין לא.

רבני צהר עשו מעשה ובשיתוף פעולה עם גדמים אחרים פירסמו קריאה לציבור החילוני ליטול חלק בתפילות יום־הכיפורים. לא בסנגון מסיונרי אלא בשם האחדות היהודית.

במבצע הזה נטלו חלק החברה למתנ"סים, משרדי החינוך והתרבות והארגונים עמיאל, עתים וביתר. במיוחד ראוי לציין את שיתוף הפעולה של השר נתן שרנסקי אשר היה מעורב אישית בפרויקט רחב־משמעות גדולה בקיומו.

השנה התקיימו כמאה ושמים (!) מניינים שונים ברחבי הארץ שבהם השתתפו מתפללים חרשים. מדובר בעלייה של כ־40 אחוז לעומת שנה שעברה. על־פי הנתונים הראשוניים שהגיעו מרכזי השטח – ההצלחה היתה עצומה. ככל מניין נכחו בממוצע כ־150 איש (המספרים גדלו אף יותר ב"כל נדרי" ו"נעילה"), לאמור כ־20 אלף איש אשר התפללו ביום הכיפורים במניינים המשותפים.

הצלחה ראויה לציון נרשמה בערים הגדולות: חיפה – ששה מניינים, תל־אביב – חמישה מניינים, ירושלים – ששה מניינים, גוש משגב – ששה מניינים במיצפים השונים. למרעלה מעשרים קיבוצים ומושבים הצטרפו לחוויה הזאת. בניתב: אשדות יעקב, שדות־ים, מפלסים, רגבים, קליה רמות מאיר ועוד. נערכו כ־30 מניינים לעולים מחבר העמים בשפה הרוסית.

מניין מיוחד עניין היה בכפר האמנים, עין־הוד. האמנים ביקשו מיחמתם לארגן מניין במקום, ואכן הגיעו כחמישים איש הגרים בכפר להתפלל.

במרום נוה לידר רמת עמידר (רמת־גן) השתתפו למעלה ממאתיים איש. את המניין כיבד בנוכחותו רבה הראשי של ר"ג, הגר"י אריאל שליט"א. לאחר תפילת "כל נדרי" – עד בית, נתן הרב אריאל (העומד בראש צהר) שיעור על הנושא: התפילה והסכיר את תוכנם של הפיוטים השונים. הרב גם היה הזן בתפילת מוסף. (נעילה ב"כולל" באוניברסיטת "בר אילן" במניין של ישיבת ההסדר ר"ג.)

אין ספק כי דבר זה מעיד על אחבת־ישראל עצומה ומהו דוגמא אישית לרבים אחרים, מה נהדר המעשה הזה של רב ראשי בעיצומו של יום הכיפורים.

ולא נשכח את המניין בקיבוץ נען. כידוע קיבוץ נען הוא אחד הגדולים בארץ. חבר הקיבוץ פנה לצהר בבקשה לסייע לו בארגון מניין ביוהכ"פ. לחבר הזה היו התלבטויות רבות לפני הפנייה לצהר מאחר שמספר חברים בקיבוץ התנגדו לכל היוזמה הזאת. בסופו של דבר קם המניין ונשלחו לשם מספר צעירים, כדי לחזק את המניין ולתגברו. ובתכל'ס: נכחו במקום כמאה וחמישים חברי קיבוץ אשר התחברו דרך המניין ליום הכיפורים. יום המניין התרגש מהתצלחה. היא היתה מעל המצופה, וכלשונו: "נעו אמות הסיפים". בקיבוץ מעוניינים עתה להחזיר את הפרוייקט גם לשבתות הקרובות. בצהר מתכננים "להשתמש בהצלחה כמנוף גם בתחומים אחרים".

והיו מניינים גם בעידוק שארגנו הרבנים הצבאיים של צבא ארה"ב. אחד המניינים נערך בנינוה המוסרת לנו מספר יונה

שיחוי מצוה פריה ורביה

"ערנות" הוא כתב עת ובו אסופת מאמרים מבית המדרש לנשים שב"בית מורשה", ירושלים. עיינתי בגיליון 3, קיץ תשס"ג, ונראה כי אין הדבה כתביעת שרשת העריכה שלהם כה מעולה. פשוט תענוג לשוטט בין המאמרים גם אם אין תמיסות־דעים עם הנאמר בהם.

הרב ד"ר בנימין לאו מעורכי "ערנות", מפרסם בו חיבור הלכתי תחת הכותרת: "כי היא תהרתך האשת בריתך: שתי תכליות למוסד הנישואין", והוא עוסק בין היתר בשאלת "שיהוי מצוות פריה ורביה". כותב הרב ד"ר בנימין לאו בשורות הסיכום:

"ראולם היתר גדף לדחיית מצווה פריה ורביה מעמיד את כל משקל הנישואין על התוציות ועל הסיפוק שביציאה מן הבדידות. תפיסה זו מערערת לגמרי את המתייבות של האדם להיות שותף לקידוש ברוך הוא במעשה הבריאה, על־ידי יצירת המשפחה". בתגובה למאמרו ההלכתי של הרב ד"ר לאו כותב הרב יהודה הרצל הנקין: "אבל לדחות פריה ורביה לכמה שנים, כדי ללמוד לתואר ולרכוש מקצוע, איני יודע יסוד לזה, וזק אין למחות בחזקה כי לא איכשר דידי".

הרב לאו מייעץ: "את ההכרעה למעשה יעשה הזוג מתוך התיעצות אישית עם הרב, אך כדי שהזוג יגיע אל הרב הוא צריך לראות שיש לו אוזן קשבת". הרב אליעזר קונהל הפי צוטט במאמר מספרו החדש "איש ואישה" כותב: "רבים הרי כה".

ואכן, קיימים היום רבנים רבים עם אוזן קשבת, ובלי להרכנס כמה להיתר או כמה לאיסור – מאמתו של זוגות צעירים ומבשי כיפות סרוגות, אינם מתקרבים לתוך המוד־גות של בית הרב, כל רב, גם אם הוא יודע במקל בכל עניין, ומעניין אם ל"בית מורשה" יש נתונים על מהפך בכיוון הזה תרחות להבנה שמגלים רבנים לצרכי ה"מודרן אורתודוכס" הלא אידאולוגי?

החד"לים אינם מחפשים את היתר ואם עולה שאלה כזאת או אחרת, הם פונים לאו דווקא לרבנים המוכרים ב"כח ההיתר" שלהם.

הניסיון לקרב זוגות צעירים לעולם ההלכה בכוח ההיתר – כשל, והוא מדבר ללבו של חוג מצומצם מאוד, שהולך לשאול את הרב תוך ידיעה או השערה מראש מה תהיה תשובתו. (בעיקר האנגלוסקסים.)

בלי לפגוע חלילה ברמת הירע ההלכתי של הרב ד"ר בנימין לאו, שודתו עבה ממותני, היה בדעי שהתייחסות לשאלות הלכתיות הנוגעות לציבורים גדולים, תיפתח בהר־ בודים הלכתיים של הרב הראשי לשעבר, הגר"א שפירא שליט"א, ראש ישיבת "הר־עציון", הגר"א ליכטנשטיין שליט"א, ראש הכולל בישיבה־אוניברסיטה, הרה"ג הרשל שכטר שליט"א, הרב הראשי של רמת־גן, הגר"י אריאל שליט"א, הרבנים הראשיים לשעבר, הרה"ג אליהו בקשי־דורי רון והגר"מ לאו שליט"א, ואי־אפשר לוותר על פסיקתם של הגר"ע יוסף שליט"א, הגרש"י אלישיב שליט"א, הרב הרא־ שי, הראשון לציון הגר"ש עמאר שליט"א וכמובן הגר"מ אליהו שליט"א. מעניין יהיה לקרוא אם ההיתרים המוכחים לבעלי "כח ההיתר" אינם יזועים לכל הנ"ל, או שמא הולך ונרקם שולחן ערוך חרש?

"דאו אור ממש"

כך מתאר הרבי הריי"צ את ההקפות בבית־מדרשו של האדמו"ר הזקן, מייסד חסידות חב"ד: בבית־מדרשו של רבנו הזקן היה נהוג שעות בטרם נערכו ההקפות בליל שמיני־עצרת בבית־הכנסת עם כל הקהל, היה הרבי עורך הקפות ביחידות, בנוכחותם של יחידי סגולה מבין תלמידיו והאוהבים שהגיעו.

הרבי עצמו היה אומר אותיבל פסוקי "אתה הראת". היה הולך בראש כל שבעת ההקפות ואומר את פומוני ופסוקי ההקפות. בסיום כל הקפה היה מעביר את ספר־התורה לידו השמאלית, מניח את יד ימינו על גבו של אחד המקורבים, ויוצא בריקוד.

בשעת הריקוד – ראו אור ממש. כל אחד הרגיש כאילו היה במקום המ קדש ממש וכי כל רגע יקר מכל יקר. התחושה הכללית היתה שבכל רגע אפשר להגיע למדרגות גבוהות בייתר, בתורה, בעבודה ותשובה. כל אחד חפה בחדר, והתעלה למעמד ומצב אחד לגמרי.

וסיפר חסיד אחד: כשזכיתי להשתתף בהקפות אלו בפעם הראשונה – הן פעלו בי מהפכה של ממש: נהייתי אדם אחר. אז יכולתי לצייר לעצמי איך הרגיש יהודי כשעלה לרגל לבית־המקדש וראה את נילוי השכינה.

וסיים הרבי הריי"צ את דבריו: כל איבר באדם יש לו תענוג מיוחד – העין מתענגת מראייה, האוזן משמיעה, וכן הלאה. אך ישנו תענוג כזה העין מתענגת מראייה, האוזן משמיעה, וכן הלאה. אך ישנו תענוג כזה שלם בעוצמת התענוג הזה. עונג כזה הרגיש חסיד בעת "הקפות ריחו רות" של הרבי.

ריקדו יהודים, ריקדו!

שנה אחת ריקד הצמח־צדק (השלישי מאדמו"רי חב"ד) בעת ההקפות ללא לישות. אברכים צעירים ובריאים לא יכלו להדביק את קצבו ואחדדים מהם נפלו מרוב התאמצות. תוך כדי ריקודו הכריז: ריקדו יהודים, ריקדו! שמחו בשמחת־התורה ותזכו לבני חיי ומזוני רוויחא.

זוגתו הרבנית נכנסה אל חדר אביה, האדמו"ר האמצעי, והתאוננה על בעלה כי הוא מעייף את החסידים בריקודיו.

השיב לה הרבי: אצלו מאיר בעת גילוי האור של שמחת־תורה, כפי שהאיר בבית־המקדש. הוא זוכה על ידי שמחתו לגילוי עצם נשמתו, כפי שהיא בעולם האצילות ואף למעלה מזה.

קונים בהקפה

פעם, לפני ההקפות, קרא הרבי הריי"צ (החמישי מאדמו"רי חב"ד) לסו כן אחד, וביקשו להסביר את מהות ענין ה'סובן'. הסביר האיש כי הסובן מביא סחורה מהעיר הגדולה ומוכר אותה לקמעונים באשראי, וכאשר סוחר משלם בעד הסחורה – הוא נותן לו סחורה מחדש בהשפה. סיכם הרבי את הדברים ואמר: אכן, לאחר התשלום במזומן בעבודת ה' של תורת אלול, ראש־השנה, עשרת ימי־תשובה, יום־הכיפורים, שמחת בית־השואבה בה ושמיני־עצרת – אפשר ללכת ל"הקפות" – לקחת עוד "סחורה" בהקפה.

סכנת־נפשות!

בשמחת־תורה בשנת תרצ"א, בהיות הרבי הריי"צ (הששי לאדמו"רי חב"ד) בריגה, קם בעת התעוררות שלפני ההקפות על רגליו והכריז בקול רם: יקר אצלי גופו של כל יהודי, ולכן הנני מודיע: אם ישנו כאן מי שאי נו מניח תפילין או שאינו שומר טהרת־המשפחה – שלא יהיה בהקפות שלי. הדבר מסוכן עבורו, ועם סכנת נפשות לא משחקים. עדיף שילך מכאן בריא ושלם. ומי שנשאר כאן – בוודאי יקבל על עצמו להתנהג כפי שצריך.

כתוצאה מדבריו של הרבי, קיבלו רבים בקהל על עצמם לשמור מאר תו יום והלאה על שתי מצוות אלו.

לאחד מכן הגיע אחד החסידים ואמר לרבי שהוא בא בתוך שליח של הנשים שנשארו להקפות, הן ביקשו למסור לרבי ששמעו את אזכרתו, ומ עידות הן על עצמן שמתחר להן להיות נוכחות בהקפותיו של הרבי.

הרבי ביקש למסור להן את ברכתו, שאלו שיש להן ילדים – שיזכו לגי דלם, יחד עם בעליהן, לתורה ולחופה ולמעשים טובים; ואלו שאין להן יל דים – שה' יתברך ישמח את ליבן ואת לב בעליהן בילדים כשרים וטובים.

עמוד החסד

בימים אלה הסתלק עמוד החסד של הדור, ר' אשר (אושר) פריינר זצוק"ל.

למיטב הידיעה הוא האיש שהזיל למסד את עמותות החסד ("יד עזרה") שחילקו מצרכים למשפחות נזקקות, שפתחו את אר למי התזנונת הזולים, הקים שיכונים במחירים נוחים ביותר וכיו"ב.

הצדיק הזה החזיר לשפיות לא מעט חולי־נפש ולזכותו מספר נכבד של זוגות נשואים. בע"ה עוד נעסוק בו. ז"ע.

מחברת המערכת

עורכת המוסף: נעמי גולן